

ВПЛИВ ОСВІТИ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Освіта є складовою частиною народного господарства та виступаючи опосередкованою ланкою між наукою та виробництвом, справляє значний вплив на розвиток економіки та суспільства. Знання стають вирішальним фактором підвищення професіоналізму, необхідного для зростання продуктивності праці. Економічне зростання значною мірою залежить від здатності здобувати нові знання і застосовувати їх на практиці.

Зростаюче значення людського капіталу в наші дні пов'язане з посиленням ролі освіти в економічному розвитку та з серйозними змінами у взаємодії суб'єктивного і об'єктивного чинників виробництва. За оцінками Світового банку, фізичний капітал у сучасній економіці формує 16% загального обсягу багатства будь-якої країни, природний – 20, а людський – 64%. У таких країнах, як Японія та Німеччина, частка людського капіталу становить близько 80% національного багатства. На основі даних розрахунків зроблено висновок, що головним фактором відтворення стає не нагромадження матеріальних благ, а нагромадження знань та вмінь.

Основи дослідження ролі і місця освіти в економічній системі були започатковані класичною політекономією, вивчались різними школами економічної думки. Еволюція поглядів йшла в напрямку від визначення освіти як умови отримання певних професійних навиків робітниками до визнання провідної ролі освіти в прогресі продуктивних сил, відтворенні сучасних економічних відносин і створення високорозвиненого суспільства. Суттєвий внесок у дослідження економічної ролі освіти в суспільному розвитку зробили такі вчені, як Д. Мінсер, Т. Шульц, Г. Беккер, М. Баумен, Е. Ф. Денісон, С. Г. Струмлінін, О. А. Грішнова та ін., у працях яких обґрунтовується економічна ефективність освіти та доцільність капіталовкладень у неї.

В теорії «людського капіталу», створеної неокласичним напрямом економічної думки, зазначено, що витрати на освіту і охорону здоров'я створюють людський капітал, тоді як витрати на обладнання і матеріали створюють фізичний капітал. Особливість людського капіталу полягає в його єдності з людиною, а інвестиції в людський капітал – це затрати, які ведуть до підвищення кваліфікації і здібностей людини, і як наслідок продуктивності праці. Таким чином, інвестиції в освіту розглядаються як інвестиції в якість людського капіталу.

Досвід провідних країн свідчить, що сьогодні темпи економічного росту в значній мірі визначаються:

- темпами і масштабами розвитку пріоритетних напрямів науки і техніки;

- рівнем підготовки та кваліфікаційним складом робітників усіх рівнів;

- ступенем прогресивності засобів науково виробничої праці.

Тобто, всім тим, що забезпечує прискорену реалізацію інноваційних проєктів, кількості і якості інвестицій для цієї мети.

Важливою сферою, котра здійснює вплив освіти на господарський розвиток є наукові дослідження і розробки (НДР). Країни, що випереджають інших за темпами розвитку НДР отримують довгострокові переваги над конкурентами. Поява багатьох новітніх галузей в другій пол. ХХ ст. пов'язана з великими науковими відкриттями, зробленими в університетах провідних країн світу.

Система вищої освіти готує кадри вчених, що відіграє велике значення для появи нового покоління знань і інновацій, в кінцевому результаті чинить вплив на підвищення продуктивності праці.

Освіта виступає з'єднувальною ланкою між наукою і виробництвом, забезпечує отримання та оволодіння новітніх наукових знань, вміння і навички їх практичного застосування. Таким чином, освіта впливає на глибину проникнення досягнень науки у народне господарство і забезпечує максимально ефективне використання досягнень НТП.

Збереження і розвиток бази знань можливий лише за високого рівня освіченості робочої сили та якісної професійної підготовки, що тісно пов'язано з ростом інвестицій в дану сферу економіки.

Інвестування в покращення якості людського капіталу має безпосереднє відношення до економічного зростання. За розрахунками фахівців, підвищення «освіченості» суспільства на один академічний рік забезпечує зростання економіки країн Європейського союзу на 5% у короткостроковій та 2,5% у довгостроковій перспективі. У зв'язку з цим країни намагаються нарощувати інвестиції в людський капітал.

Досліджуючи вплив освіти, вчені прийшли до висновків, що економічне зростання тісно пов'язане з такими показниками, як: середнє число років, затрачених громадянами на освіту; темпи росту вищої освіти та продуктивності праці; ріст інвестицій в людський капітал.

Розвиток людського капіталу та покращення якісного складу трудових ресурсів є пріоритетним напрямом держави в забезпеченні конкурентних переваг національної економіки.